

مقدمه

تأثیرات همه‌گیری اخیر بر آموزش را می‌توان از دو منظر فرصت و تهدید مورد بررسی قرار داد. در نگاه اول، این رویداد را باید فرصتی در نظر گرفت که به نوعی به تحقق عدالت آموزشی کمک کرده است؛ چرا که در کوتاه‌ترین زمان ممکن آموزش‌ها را به شیوه‌های دیگری غیر از آموزش چهره به چهره به یادگیرندگان در مناطق دور دست، صعب‌العبور، حاشیه‌نشین ارائه کرده است. در نگاه دیگر نقایص و کاستی‌های آموزش از راه دور و عدم دسترسی به ابزارهای لازم برای دریافت این الگوی آموزش منجر به شکاف آموزشی بیشتر بین یادگیرندگان مناطق برخوردار و کمتر برخوردار و افت تحصیلی (آشکار و پنهان) شده است. این تقابل جدی‌ترین چالشی است که جهان آموزش تا کنون با آن روبه‌رو بوده است. البته درک این موضوع (افت تحصیلی) با توجه به وجود برخی از شواهد دور از ذهن و پیچیده نیست؛ اما مساله مهم این است که عوارض و تبعات این افت به تدریج ظاهر خواهد شد و در سال‌های آتی خود را نشان خواهد داد. همچنین نتایجی که در حال حاضر به عنوان عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در اختیار خانواده، مدرسه، دانش‌آموز و نظام آموزشی است؛ به دلیل این که شرایط را برای تبیین واقعیت فراهم نمی‌سازد؛ لذا میزان و کیفیت یادگیری به طور دقیق و به سرعت دریافت نمی‌شود؛ و ممکن است این سه عامل یعنی (خانواده، مدرسه، دانش‌آموز) را از درک واقعیت و علاج به هنگام غافل کند. در این صورت با بازگشت به شرایط عادی در دوران پس از بیماری کرونا و مشغول شدن کنش‌گران آموزشی به رویه‌های متعارف گذشته، بر انباشت افت پنهان آموزشی در طول ماه‌ها و سال‌های تحصیل دانش‌آموزان اضافه شود. بنابراین اتخاذ سیاست‌ها و راهکارهای اساسی برای کاهش افت تحصیلی (آشکار و پنهان) بسیار مهم و ضروری است.

ضرورت‌ها

- (۱) بررسی‌های صورت گرفته در دوران تعطیلی مدارس نشان می‌دهد تعداد زیادی از دانش‌آموزان به رایانه، گوشی هوشمند، تبلت، اینترنت و... دسترسی نداشته‌اند.
- (۲) بر اساس شواهد جمع‌آوری شده در طول همه‌گیری بیشتر معلمان اولین بار از تدریس برخط استفاده کرده‌اند و بسیاری از آنها در دسترسی به فناوری مشکل داشته‌اند.
- (۳) نتیجه مطالعات و بررسی‌های بین‌المللی بر روی دانش‌آموزان ۱۰ تا ۱۹ ساله نشان می‌دهد این گروه از دانش‌آموزان در زمان تعطیلی مدارس به نسبت قبل از آن به طور میانگین در هفته بین ۴ تا ۸ ساعت کمتر آموزش دریافت کرده‌اند. این وضعیت کم و بیش در کشور ما نیز مصداق دارد.
- (۴) بررسی و مقایسه میانگین نمرات امتحانات دانش‌آموزان دوره متوسطه نشان می‌دهد؛ میانگین نمرات دانش‌آموزان دوره اول و دوم متوسطه نظری در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ و ۱۴۰۰-۱۳۹۹ نسبت به سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ نه تنها هیچ گونه افت آشکاری نداشته بلکه در برخی موارد تورم غیر منطقی میانگین نمرات دانش‌آموزان در این دو دوره تحصیلی مشاهده می‌شود.

۵) بسیاری از دانش‌آموزان به دلیل تعطیلی مدارس در خانه با والدین خود محدود بودند و احساس استرس و اضطراب بیشتری را تجربه کردند. این عوامل روانی نامطلوب ممکن است به نوبه خود تأثیر مخربی بر یادگیری داشته باشد.

۶) تعامل فیزیکی دانش‌آموزان با معلمان و همسالان برای رشد اعتماد به نفس و احساس هویت، به‌ویژه برای دانش‌آموزان پایه‌های پایین‌تر ضروری است. در آموزش‌های از راه دور با کم‌رنگ شدن این تعامل فیزیکی بخشی از فرایند یادگیری با مشکل اساسی روبه‌رواست. بر اساس ضرورت‌های پیش‌گفته سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های کوتاه مدت و میان مدت می‌بایست در دستور کار برنامه‌ریزان آموزشی، مدیران و معلمان قرار گیرد.

نگرانی از خطاهای محتمل در آینده

مناسب‌ترین زمان برای پرداختن به موضوع افت تحصیلی و جبران عقب ماندگی‌های از آموزش، زمانی است که ادراکات عمومی جامعه و تبیین و توجیه از چرایی و چپستی آن با پذیرش بیشتری همراه است و امکان اقتناع و جلب همکاری بیشتری وجود دارد. لذا «اولین فرصت مناسب‌ترین فرصت است». و استمرار آن در فرصت‌های بعدی منطقی‌ترین و قابل توجیه‌ترین زمان است. از سوی دیگر طبیعت و فطرت آدمی به گونه‌ای است که اگر برای جبران خسارت‌های وارده ناشی از یک اتفاق در زمان مناسب تصمیم نگیرد؛ شاید دیگر مجالی برای کاهش عوارض و تبعات آن پیدا نکند. در خصوص این موضوع مهم (افت تحصیلی) اگر در شرایط کنونی راهبرد صحیح و اصولی اتخاذ نشود ممکن است مرتکب سه نوع خطا شویم:

۱) جبران یادگیری با برنامه‌ای در آینده نزدیک یا دور

این موضوع نشانه عدم درک بحرانی است که یادگیری حال و آینده را متأثر می‌سازد؛ و موجب انباشت افت تحصیلی پنهان و افزایش افت تحصیلی آشکار در آینده خواهد شد. فراموش نکنیم آینده برنامه‌های خاص خود را دارد و ممکن است هیچ‌گاه شرایط جبران با یک برنامه مشخص فراهم نشود. همچنین نباید از یاد ببریم که برخی از شایستگی‌های پایه مقدمه یادگیری‌های بعدی هستند؛ لذا تا یادگیری‌های پایه انجام نشود تلاش برای یادگیری‌های جدید مفید نخواهد بود.

۲) غفلت یا انکار موضوع

موضوع افت تحصیلی به ویژه افت تحصیلی پنهان موضوعی نیست که به سادگی و در جریان گزارش‌های مستمر آتی ارائه شود و توجه مدیران و برنامه‌ریزان را به خود جلب نماید. بنابراین تغییرات مدیریتی در سطوح مختلف، تمایل مدیران به دفاع از عملکرد خویش، فراهم نشدن فرصت‌های مناسب برای اندیشیدن درباره افت تحصیلی، پیش‌آمدها و دغدغه‌های مختلف، ممکن است سبب غفلت از این موضوع و گاه انکار آن شود.

۳) عدم تمرکز روی نکات کلیدی و مهم

تعیین اهداف آموزشی واقع‌بینانه و حداقلی برای کاستن از فشار درسی/ روانی به دانش‌آموزان و تمرکز بر روی نکات و مفاهیم کلیدی و مهم یکی از توصیه‌های مجامع علمی بین‌المللی در زمان شیوع بیماری کووید-۱۹ است. نظام آموزشی کشور تلاش کرد با اختیاری و خودآموز کردن بخش‌هایی از برنامه‌های

درسی، خود را به این سیاست نزدیک کند. اما متأسفانه بنا به دلایلی در این زمینه تصمیم قاطعی اتخاذ نشد. لذا بیم آن می‌رود راه رفته دیروز را مجدداً تکرار کنیم.

اهداف:

- ۱) جبران بازماندگی‌های از آموزش
- ۲) کاهش شکاف آموزشی به وجود آمده میان دانش‌آموزان مناطق کمتر برخوردار و محروم با مناطق برخوردار
- ۳) بازآموزی بسیاری از عادات که پیش از تعطیلی دانش‌آموزان آنها را فرا گرفته بودند و اکنون به دلیل دوری طولانی مدت از محیط فیزیکی آموزش، آنها را فراموش کرده‌اند.

اجزای بسته تعمیق یادگیری و جبران افت تحصیلی

۱. بازآموزی محتوای اصلی و مهم تعدادی از مواد درسی:

تمام مواد درسی پیش‌بینی شده در هر یک از حوزه‌های تربیت و یادگیری دارای اهمیت و ارزش بوده و در یک نگاه یکپارچه و متوازن نباید هیچ یک از آنها مورد غفلت قرار گیرند. اما توجه به این نکته ضروری است که بعضی از مواد درسی و نیز تعدادی از واحدهای یادگیری در یک درس به جهت مبنایی بودن نقش آن واحد یادگیری در یک حوزه خاص نیازمند توجه ویژه هستند. لذا انتخاب ماده / مواد درسی و بازآموزی محتوای اصلی و مهم آن بر اساس ملاک‌هایی زیر مورد توجه قرار گیرد:

- در شرایط آموزش‌های غیرحضوری با چالش بیشتری روبه‌رو بوده است.
- پیش‌نیاز، پایه و اساس یادگیری‌های آتی دانش‌آموزان است.
- بر اساس نتایج ارزشیابی‌های آغازین، عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بیشترین افت را در آن ماده درسی نشان می‌دهد.

توجه: انتخاب ماده / مواد درسی با تاکید بر بازآموزی محتوای اصلی و مهم آنها برابر با ملاک‌های پیش‌گفته، بر اساس نظرات معلمان و با تأیید شورای مدرسه است.

۱-۱ گام‌های اجرایی برای بازآموزی محتوای اصلی و مهم:

گام‌های اجرایی با ملاحظه موضوع زمان، با ویژگی‌های متفاوت و ظرفیت‌های متنوع به شرح زیر تعریف شده است.

۱-۱-۱) کلاس‌های آموزش جبرانی و تقویتی تابستان (تیر لغایت مردادماه)

نزدیک‌ترین زمان برای جبران بازماندگی‌های از آموزش، تابستان سال ۱۴۰۰ است. آیین‌نامه ارزشیابی کیفی توصیفی دوره ابتدایی، آیین‌نامه ارزشیابی تحصیلی و تربیتی دوره اول متوسطه و آیین‌نامه آموزشی دوره دوم متوسطه نظری ظرفیت مناسبی برای توجه به این موضوع مهم است. آموزش‌های پیش‌بینی شده در این کلاس‌ها می‌تواند ضمن بهبود نرخ تکرار پایه در کاهش افت تحصیلی پنهان نیز موثر واقع شود. در این گام با دورویکرد می‌توان مداخلات موثری را در فرایند یاددهی - یادگیری دانش‌آموزان ایجاد نمود.

الف) تحت پوشش قرارداد دانش‌آموزانی که بر اساس ضوابط موجود در آیین‌نامه‌های آموزشی و ارزشیابی نتوانسته‌اند نصاب قبولی را در خرداد ماه سال ۱۴۰۰ کسب نمایند.

ب) تحت پوشش قرار دادن دانش‌آموزانی که علیرغم کسب نصاب قبولی در تمامی دروس بر اساس نظر خود دانش‌آموز و اولیای ایشان تمایل دارند برای اطمینان بیشتر از کسب شایستگی‌های قصد شده در برنامه‌های درسی، از دوره آموزشی تابستان نیز بهره‌مند شوند.

۲-۱-۱) کلاس‌های آموزشی رفع اشکال و تعمیق یادگیری (شروع سال تحصیلی ۳ تا ۴ هفته)

در این گام مدارس بر اساس تصمیم کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی استان نسبت به برگزاری ارزشیابی آغازین برای تعدادی از دروس هدف اقدام نموده و پس از ارزیابی عملکرد دانش‌آموزان توسط معلمان، مدیر مدرسه با هماهنگی شورای مدرسه نسبت به شناسایی دانش‌آموزان و ارائه آموزش‌ها برای تعمیق یادگیری و رفع اشکال اقدام می‌نمایند.

۳-۱-۱) کلاس‌های آموزش تکمیلی با تاکید بر استفاده از ظرفیت روزهای پنجشنبه (طول سال تحصیلی)

بزرگ‌ترین مانع یادگیری‌های جدید عدم یادگیری‌های پایه و قبلی است. معلمان در یک کلاس ناهمگن به سختی قادرند اهداف برنامه‌های درسی را محقق سازند. بنابراین در این گام لازم است مدیران مدارس بر اساس نتایج به دست آمده از ارزشیابی آغازین و با نظر شورای مدرسه و همکاری اولیا و معلمان، ضمن تمرکز بر روی اهداف، مفاهیم و موضوعات کلیدی و مهم نسبت به شناسایی دانش‌آموزان و ارائه آموزش‌های تکمیلی در طول سال تحصیلی و با تاکید بر استفاده از ظرفیت ایجاد شده در بند (۳) مصوبه جلسه (۹۷۷) شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۱۳۹۹/۰۵/۱۳ مبنی بر ارائه خدمات آموزشی و تربیتی در روزهای پنجشنبه اقدام نمایند.

۲. ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره به دانش‌آموزان (طول سال تحصیلی)

در دوران همه‌گیری بیماری کووید-۱۹، استرس عقب‌ماندن از درس، فارغ‌التحصیل نشدن، امتحانات نهایی و هماهنگی و.. موجب اضطراب دانش‌آموزان شده که این موضوع بر سلامت تن و روان آن‌ها تاثیر گذار بوده است. همچنین بر اساس یافته‌های علمی و تجربی، یادگیری در خانه فی‌نفسه برای دانش‌آموزان و خانواده‌ها منشاء استرس بوده است. چرا که باید مسئولیت‌های جدیدی را با زمان و منابع محدود به انجام برسانند. بر این اساس ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره مطابق تصمیمات کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی استان و کارگروه توسعه مدیریت منطقه با تاکید بر موضوعات زیر در دستور کار مدارس قرار می‌گیرد.

۱-۲) تامین و ارتقاء بهداشت و سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان

۲-۲) تقویت مهارت‌های فردی دانش‌آموزان (خودباوری، اعتماد به نفس، تاب‌آوری و...) در مواجهه با زیست بوم جدید

۳-۲) ارتقاء توانمندی‌های دانش‌آموزان در خصوص برنامه‌ریزی تحصیلی، فنون و روش‌های مطالعه موثر

۳. توانمندسازی معلمان و ارتقاء شایستگی‌های آن‌ها (طول سال تحصیلی)

بهبود یادگیری دانش‌آموزان با حرفه‌ای شدن معلمان و آموزش‌های حرفه‌ای آنان ارتباط جدی دارد. معلمان باید قادر باشند نقش تسهیل‌گری خود را در آموزش دنبال کنند. فاصله گرفتن از رویکرد صرف انتقال دانش و ورود به عرصه‌هایی که در آن یادگیری‌های تعاملی و اکتشافی گسترش می‌یابد؛ مهمترین نیاز معلمان است. نظام آموزشی کشور تنها در شرایط بیماری کووید - ۱۹ بلکه در زمان پیش از بیماری نیز از نارسایی در این زمینه رنج می‌برد. بررسی‌های کارشناسی نشان می‌دهد؛ تعلیم و تربیت کشور در شرایط بحرانی پیش آمده نه تنها در زمینه راهبردهای

تدریس با چالش‌هایی روبه‌رو است بلکه به لحاظ تئوریک و نظری نیز شاهد خلاء جدی در این مقوله است. لذا توانمندسازی معلمان و ارتقاء شایستگی‌های آنان موضوعی است که می‌بایست به طور جدی در دستور کار ادارات کل آموزش و پرورش قرار گیرد. بر این اساس در بسته «تعمیق یادگیری و جبران افت تحصیلی ...» ارتقاء شایستگی معلمان با تاکید بر موضوعات زیر قابل برنامه‌ریزی، اجرا و پی‌گیری است.

۱-۳ فنون و تکنیک‌های آموزش و ارزشیابی‌های از راه دور

۲-۳ ارتباط موثر با دانش‌آموزان در آموزش‌های از راه دور با تاکید بر احیاء نقش مشاوره‌ای معلمان

۳-۳ تلفیق فناوری و دانش پداگوژی

۴. **قدردانی بیشتر از معلمان در قالب «همایش تقدیر از افسران سپاه پیشرفت کشور» (طول سال تحصیلی)**

در دوران بحران همه‌گیری، معلمان قهرمانان عرصه آموزش بودند، اغلب آنها در تمام لحظات با وجود داشتن فرزند و وظایف دیگر در کنار دانش‌آموزان بودند. خانواده‌ها با تمام وجود سختی کار معلمان را درک کردند؛ و به سختی و ارزش حرفه معلمی پی‌بردند. در این راستا برگزاری همایش‌های استانی با عنوان «تقدیر از افسران سپاه پیشرفت کشور» (هر استان یک همایش) در نظر گرفته شده است. در این همایش شایسته است ادارات کل آموزش و پرورش با همکاری نهادهای فرهنگی، اقتصادی و سیاسی استان نسبت به برگزاری هر چه باشکوه‌تر همایش اقدام نمایند.

۵. **ایجاد و فعال‌سازی شبکه‌ای از شرکای جدید در آموزش (طول سال تحصیلی)**

در دوران شیوع بیماری کرونا حضور و مشارکت اولیاء دانش‌آموزان، سازمان‌های مردم‌نهاد، خیرین و... توانست در مرتفع نمودن بسیاری از خلاءهای موجود موثر واقع شود. این سرمایه عظیم باید با انسجام بخشی بیشتر نظام خاصی پیدا نماید. ایجاد شبکه شرکای آموزش و برقراری ارتباط و تعامل مستمر با آنها در دوران پس از کرونا می‌تواند در ارتقای کیفیت آموزش موثر واقع شود. این شبکه منسجم می‌بایست در سطوح مختلف مدرسه، منطقه و استان بر اساس سازو کارهایی که کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی استان پیش‌بینی می‌نماید؛ شکل بگیرد.

۶. **حمایت از کانون‌های تخصصی آموزش و یاددهی (طول سال تحصیلی)**

نقش گروه‌های آموزشی به عنوان یکی از اصلی‌ترین کانون‌های تخصصی آموزش و یاددهی در ایام شیوع بیماری کرونا بی‌نظیر و فوق‌العاده بود. آن‌چنان که انتظار می‌رفت این بخش از آموزش توانست در تحلیل شرایط، تولید محتواهای مناسب و انتشار آن‌ها و ایفای نقش راهبری آموزشی سهم شایان توجهی داشته باشد. این حوزه همچنان باید موثرترین نقش را در تحلیل وضعیت آموزش و ارائه برنامه‌های بهبود برای تعمیق یادگیری داشته باشد. بنابراین معاونت‌های مرتبط در ستاد و ادارات کل آموزش و پرورش باید ضمن توجه به نیازمندی‌های این حوزه تخصصی اقدامات حمایتی خود را از گروه‌های آموزشی گسترش دهند. به نوعی که تحرک، پویایی و نشاط در این مجموعه سبب پیوستن دبیران به این کانون حرفه‌ای و همراهی آنان با برنامه‌های بهبود باشد. گروه‌های آموزشی باید بتواند با تکیه بر توانمندی‌های تخصصی همه دبیران به کانونی الهام‌بخش به معلمان در شیوه‌های آموزش و پدید آوردن موقعیت‌های ناب برای توسعه حرفه‌ای معلمان تبدیل شود. لذا شایسته است گروه‌های آموزشی بیش از گذشته از نظر منابع انسانی، مالی و تجهیزاتی مورد پشتیبانی قرار گیرد.

۷. **ایجاد زمینه‌های لازم برای خودآگاهی دانش‌آموزان (طول سال تحصیلی)**

واقعیت آن است که افت تحصیلی پنهان و عدم تحقق انتظارات در لفافه نمرات متورم و ارزشیابی‌هایی با روایی و پایایی ناکافی مخفی می‌ماند. درک واقعیت‌های موجود از میزان و کیفیت یادگیری و ایجاد دغدغه برای جبران در

دانش‌آموزان و همچنین حمایت‌های موثر خانواده از آنان و تاثیری که مدرسه می‌تواند در ایجاد نهضتی برای بهبود یادگیری و کاهش شکاف آموزشی داشته باشد قابل توجه است. باید فرصت‌های بدیع برای خودارزیابی دانش‌آموزان ایجاد شود؛ به نوعی که آن‌ها بتوانند داوطلبانه و بدون نگرانی از نتایج حاصل از ارزشیابی‌ها به درک دقیق‌تر و روشن‌تری از میزان یادگیری‌های خود به‌ویژه در شایستگی‌های پایه نایل شوند. نباید ارزشیابی‌هایی که با این هدف طراحی شده و دانش‌آموزان را در ایجاد خودآگاهی از میزان و کیفیت یادگیری خود یاری می‌کند مبنای قضاوت قرار گیرد. این نوع ارزشیابی‌ها باید نکات کلیدی که دانش‌آموزان در آن‌ها نیازمند بهبود هستند و معلمان باید بر آن تمرکز کنند را روشن سازد؛ و نیز نقطه عزیمت معلم و دانش‌آموز برای یاددهی و یادگیری و مبنای حمایت خانواده‌ها از برنامه‌های جبران و بهبود باشد. با این هدف باید ابزارها و روش‌های ارزشیابی هدفمند از دانش‌آموزان طراحی شود. ضروری است به این نکته توجه شود که بر اساس این نگاه دانش‌آموزان زندگی عادی تحصیلی خود را طی می‌کنند و نباید نگرانی جدیدی برای آنان و خانواده‌هایشان فراهم آید. این نوع ارزشیابی صرفاً یک شناخت دقیق از وضعیت تحصیلی را به دانش‌آموز، خانواده و معلم می‌دهد و خلق موقعیت برای حضور معنادار و یادگیری بر عهده مدارس و معلمان است.

۸. ایجاد زمینه‌های لازم برای روشنگری و آگاهی خانواده‌ها (طول سال تحصیلی)

انتشار بیماری کووید - ۱۹ نه تنها یک بعد (سلامت و بهداشت) بلکه تمامی ابعاد جامعه را تحت تاثیر خود قرار داده است. یکی از حوزه‌هایی که به شدت تحت تاثیر این بیماری قرار گرفته، نهاد ارزشمند خانواده است. در دوران شیوع این بیماری و به تدریج با طولان شدن زمان آن، شاهد تغییر در ساختار و کارکردهای این نهاد مقدس هستیم. کاهش ارتباطات اجتماعی، مختل شدن فعالیت‌های روزمره، نگرانی از عقب‌ماندن فرزندان از آموزش و تحصیل، نارسایی در زیرساخت‌های الکترونیکی مخصوصاً اینترنت در روستاها و مناطق کمتر برخوردار و عدم توانایی بعضی خانواده‌ها برای تامین ابزار و گوشی‌های هوشمند برای آموزش فرزندان خود، افزایش نرخ ازدواج زودهنگام یا اجباری و نیز کار کودکان به‌ویژه در خانواده‌های آسیب‌پذیر از مهمترین چالش‌های خانواده در دوران بیماری کووید ۱۹ است. لذا حمایت و ایجاد زمینه‌های لازم برای روشنگری و ارتقاء سطح آگاهی خانواده‌ها به منظور تقلیل مسائل پیش گفته برابر با موارد زیر پی‌گیری شود.

۱- ۸ احصاء نیازهای آموزش اولیا در خصوص افت تحصیلی دانش‌آموزان

۲- ۸ تدوین برنامه و تقویم آموزشی و تعیین مدرسان واجد شرایط

۳- ۸ برگزاری دوره‌های آموزش خانواده و کارگاه‌های آموزش محلی

۴- ۸ شناسایی و حمایت از خانواده‌های نیازمند و ارجاع ایشان به مراکز راهنمایی و مشاوره خانواده

مخاطبان:

الف) دانش آموزان

- ۱) دانش آموزانی که نصاب قبولی لازم را در یک یا چند ماده درسی کسب نکرده‌اند.
- ۲) دانش آموزانی که بر اساس نتایج به دست آمده از ارزشیابی آغازین و به تشخیص معلم مربوطه و تأیید شورای مدرسه نیازمند برخورداری از کلاس‌های آموزشی رفع اشکال و تعمیق یادگیری و کلاس‌های آموزش تکمیلی هستند.

توجه:

- ۱) دانش آموزان مناطق کمتر برخوردار، لازم‌التوجه و مدارس شبانه‌روزی در اولویت بهره‌گیری از خدمات آموزشی پیش‌بینی شده هستند.
- ۲) نظر به اهمیت و ضرورت خدمات راهنمایی و مشاوره، تمامی دانش‌آموزان در طول سال تحصیلی مشمول دریافت خدمات مورد نظر می‌باشند.

ب) معلمان:

- ۱) تمامی معلمان بر اساس اقتضائات ادارات کل آموزش و پرورش در طول سال تحصیلی از آموزش‌های پیش‌بینی شده در سطح استان / منطقه برخوردار خواهند شد.
- ۲) معلمانی که آموزش دروس مهارتی را بر عهده دارند در اولویت برخورداری از آموزش‌ها قرار گیرند.

ج) اولیا دانش آموزان:

آگاهی‌بخشی و ارتقاء دانش و مهارت‌های تربیتی مورد نیاز تمام خانواده‌ها، با تمرکز بر خانواده‌های ساکن در مناطق کمتر برخوردار و نیز آسیب دیده از بیماری کرونا مورد تاکید است.

د) دبیرخانه‌های کشوری دروس گروه‌های آموزشی:

دبیرخانه‌های کشوری دروس و گروه‌های آموزشی در سطح ادارات کل آموزش و پرورش و مناطق بازوان علمی برای اجرای این بسته هستند. ضروری است این کانون‌های تخصصی آموزش و یاددهی با تهیه سرفصل‌های کلیدی و مهم دروس بر حسن اجرای اجزای مختلف این بسته نظارت نمایند.

د) مدیران مدارس:

مدیران مدارس می‌بایست با هماهنگی کارگروه توسعه مدیریت منطقه برابر با وظایف تعریف شده در کارگروه مدرسه نسبت به اجرایی‌سازی اجزای بسته اقدام نمایند.

ارکان مؤهل و شرح وظایف

۱. ستاد: (کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی)

برابر با نامه شماره ۷۱۰/۴ مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۲۰ معاونت برنامه‌ریزی و توسعه منابع، کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی با ترکیب اشاره شده در نامه مزبور و در راستای اجرای بند ۱ و ۲ و ۳ و ۶ از شرح وظایف کمیته به شرح زیر هر سه ماه یکبار با دعوت معاون آموزش متوسطه تشکیل می‌شود:

- تعیین خط مشی‌های اجرایی، آموزشی، تربیتی، تربیت بدنی و سلامت، تهیه برنامه‌ها و ارائه پیشنهادها
- تربیتی و آموزشی در راستای تحقق اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی
- مطالعه و برنامه‌ریزی به منظور تحقق اهداف دوره‌های تحصیلی در ساحت‌های شش‌گانه تعلیم و تربیت
- رفع موانع فعالیت‌های آموزشی، تربیتی و پژوهشی و فرصت‌سازی برای تأمین و بسط عدالت آموزشی و تربیتی
- مطالعه و شناسایی ایجاد فرصت به‌منظور بهره‌مندی از ظرفیت‌های برون سازمانی از طریق تنظیم تفاهم‌نامه‌های مرتبط با مسائل تعلیم و تربیت در جهت کیفیت‌بخشی به حوزه تربیت و یادگیری

۲. اداره کل آموزش و پرورش استان:

کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی

بر اساس نامه شماره ۷۱۰/۴ مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۲۰ اداره کل آموزش و پرورش استان موظف است با مسئولیت معاون آموزش متوسطه، کمیته مذکور را ذیل کارگروه توسعه مدیریت با دعوت از اعضاء مرتبط و مسئول تشکیل و نسبت به برگزاری جلسات (هر دو ماه یک جلسه) اقدام نماید.

وظایف:

- ۱) بومی‌سازی، تبیین و توجیه بسته تعمیق یادگیری و جبران افت تحصیلی ناشی از وقفه آموزش‌های حضوری در دوران بیماری کووید- ۱۹ و پس از آن برای روسای مناطق/ معاونان/ کارشناسان آموزش
- ۲) تصمیم‌گیری در خصوص نحوه برگزاری ارزشیابی آغازین به شکل (استانی / منطقه‌ای / مدرسه‌ای)
- ۳) دریافت موضوعات و سرفصل‌های کلیدی و مهم آموزش دانش‌آموزان از دبیرخانه‌های کشوری دروس و ابلاغ آن به مناطق
- ۴) تعیین موضوعات و سرفصل‌های آموزش معلمان، اولیاء و ابلاغ آن به مناطق
- ۵) نظارت بر برگزاری کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی (دانش‌آموزان، معلمان و اولیاء)
- ۶) پیش‌بینی و تنظیم سازوکارهای لازم برای تشکیل شبکه‌ای از شرکای جدید در آموزش

- (۷) شناسایی مدیران، معلمان و مربیان خلاق، دلسوز و تلاشگر در دوره همه گیری بیماری کووید - ۱۹
- مستندسازی تجارب مدیران و معلمان موفق و اشاعه و انتشار آنها
  - تولید فیلم های کوتاه از تلاش ها و ایثارگری های معلمان
  - بیان جلوه های فداکاری مدیران و معلمان از زبان دانش آموزان
- (۸) برگزاری همایش تقدیر از افسران سپاه پیشرفت کشور
- (۹) جذب منابع لازم (دولتی و غیر دولتی)
- (۱۰) ارائه گزارش های لازم به کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی ستاد
۳. اداره آموزش و پرورش منطقه/ ناحیه/ شهرستان

اداره آموزش و پرورش منطقه/ ناحیه/ شهرستان موظف است ضمن تشکیل کارگروه توسعه مدیریت و با دعوت از اعضاء مرتبط و مسئول نسبت به برگزاری جلسات (هرماه یک جلسه) اقدام نماید.

وظایف

- (۱) تبیین و توجیه بسته تعمیق یادگیری و جبران افت تحصیلی ناشی از وقفه آموزش های حضوری در دوران بیماری کووید- ۱۹ برای مدیران مدارس
- (۲) شناسایی و معرفی مدارس لازم التوجه به کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی استان
- (۳) پیش بینی اعتبارات لازم و اعلام آن به کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی استان
- (۴) تلاش برای جذب منابع دولتی و غیر دولتی
- (۵) همکاری، حمایت و پشتیبانی در برگزاری ارزشیابی آغازین
- (۶) ابلاغ موضوعات و سرفصل های آموزش دانش آموزان، معلمان و اولیا به مدارس
- (۷) نظارت بر برگزاری کلاس های آموزشی دانش آموزان در مدارس
- (۸) برگزاری دوره های آموزشی معلمان
- (۹) نظارت بر کلاس ها و کارگاه های آموزشی اولیاء دانش آموزان
- (۱۰) شناسایی و معرفی مدیران، معلمان و مربیان خلاق، دلسوز و تلاش گر در دوره همه گیری بیماری کووید - ۱۹ به کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی استان
- (۱۱) ارائه گزارش لازم به کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی استان

۴. کارگروه مدرسه:

کارگروه مدرسه با مسئولیت مدیر و اعضای شورای مدرسه تشکیل و جلسات آن هرماه یکبار برگزار می شود.

وظایف:

- (۱) توجیه و تبیین بسته تعمیق یادگیری و جبران افت تحصیلی ناشی از وقفه آموزش های حضوری در دوران بیماری کووید- ۱۹ برای معلمان، مشاوران، دانش آموزان، و اولیای آنها
- (۲) برنامه ریزی برای اجرای ارزشیابی آغازین

- ۳) تجزیه و تحلیل نتایج ارزشیابی آغازین
- ۴) شناسایی و جذب دانش‌آموزان واجد شرایط جهت شرکت در کلاس‌های آموزشی با دریافت نظرات معلمان
- ۵) برگزاری کلاس‌های آموزشی دانش‌آموزان برابر با گام‌های تعریف شده
- ۶) معرفی معلمان به دوره‌های آموزشی پیش‌بینی شده
- ۷) برگزاری کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی ویژه اولیا دانش‌آموزان
- ۸) همکاری با کارگروه توسعه مدیریت منطقه/ ناحیه/ شهرستان در نظارت و ارزشیابی از طرح
- ۹) تدارک محیطی شاد، متنوع و برانگیزاننده برای دانش‌آموزان و معلمان در آغاز و طول سال تحصیلی آینده
- ۱۰) تدوین برنامه سالانه واحد آموزشی و برگزاری نخستین شورای دبیران در نیمه اول مرداد ماه سال جاری به منظور هماهنگی در اجرای موثر برنامه‌های سال تحصیلی ۴۰۱ - ۱۴۰۰
- ۱۱) معرفی معلمان و مربیان خلاق، دلسوز و تلاش‌گر در دوره همه‌گیری بیماری کووید - ۱۹ به کارگروه توسعه مدیریت منطقه/ ناحیه/ شهرستان
- ۱۲) ارائه گزارش لازم به کارگروه توسعه مدیریت منطقه/ ناحیه/ شهرستان

منابع مالی:

- منابع مالی برای کمک به اجرای طرح می‌تواند از طرق زیر تامین شود:
- ۱) مفاد بند ۴ ماده ۱۱ قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش مشتمل بر:
    - اعتبارات دولتی که به صورت سرانه آموزشی پرداخت می‌شود.
    - کمک‌های مردمی
    - سهمی که از طریق شورای آموزش و پرورش شهرستان یا منطقه از عوارض اخذ شده و در اختیار مدرسه قرار می‌گیرد.
    - وجوه حاصل از ارائه خدمات آموزشی و فوق‌برنامه
  - ۲) اعتبارات مصوب معاونت آموزش متوسطه از محل ردیف ۱۲-۱۲۷۵۰۰۰ تحت عنوان کیفیت بخشی به فعالیت‌های آموزش و پرورش و توسعه عدالت آموزشی
  - ۳) حمایت سازمان‌های دولتی و غیر دولتی

نظارت و ارزیابی:

نظارت و ارزیابی از اجرای طرح در سه سطح ستادی، استانی و منطقه‌ای انجام می‌شود. در حوزه ستادی معاونت آموزش متوسطه به عنوان مسئول کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی نظارت بر اجرای بسته مزبور و میزان تحقق اهداف را پیش‌بینی و طی دستورالعملی مجزا ابلاغ خواهد کرد. شایان ذکر است مدیران کل آموزش و پرورش استان‌ها و مدیران مناطق و نواحی آموزشی نیز هریک وظیفه نظارت بر اجرای این فعالیت و پی‌گیری تحقق اهداف آن را در سطوح میانی و اجرایی عهده دار می‌باشند و در این زمینه گزارش‌های مربوطه را به کمیته‌های تخصصی ارسال خواهند نمود.

نکات قابل توجه:

- ۱) دشوارترین و مهم‌ترین مساله در این برنامه تشخیص و یافتن فرصت‌های زمانی مناسب برای اجرای بخش‌های آن است. بنابراین لازم است تمرکز بر خلق موقعیت‌های یادگیری متنوع و موثر قرار گیرد؛ تا آن که فرصت‌های موجود در اندیشه یافتن زمان برای ایده‌هایی که بدون ظرف مشخص زمانی قابلیت اجرا ندارد به هدر رود.
- ۲) نباید از این نکته غافل شویم که بهبود امری تدریجی است و در این برنامه، کیفیت به سطح پیشرفت دانش‌آموزان نظر دارد و با تمرکز بر یادگیری آنان مفهوم پیدا می‌کند. بنابراین همه موقعیت‌هایی که یادگیری را در ارتباط با اهداف درسی محقق می‌سازد مورد اعتنا و توجه است. از این جهت ممکن است گسترش زمان خیلی امکان‌پذیر نباشد اما خلق موقعیت‌های یادگیری با تدبیر معلمان دشوار نیست.
- ۳) با توجه به رویکرد پرهیز از تمرکز در برنامه‌های اجرایی و ظرفیت‌های فکری و عملی موجود در استان‌ها، تصمیم‌گیری در خصوص فعالیت‌ها و اقدامات استانی و منطقه‌ای بر عهده کمیته تخصصی آموزشی و پرورشی استان است. و مدیر کل آموزش و پرورش استان موظف است بر کمیته و کیفیت فعالیت این کمیته نظارت نماید و گزارش آن را به طور مستمر به کمیته تخصصی ستاد گزارش دهد.
- ۴) اهداف و اجزای بسته تعمیق یادگیری و جبران افت تحصیلی قالب حداقلی اقداماتی است که انتظار می‌رود ادارات کل آموزش و پرورش برای اجرای آن برنامه‌ریزی نمایند. لذا ادارات کل آموزش و پرورش، مناطق و مدارس می‌توانند برنامه‌های پیشرفت یادگیری متنوعی را با توجه به شرایط خاص استان، منطقه و مدرسه طراحی و اجرا نمایند.
- ۵) آموزش‌های جبرانی و تقویتی تابستان، رفع اشکال و تعمیق یادگیری، کلاس‌های آموزش تکمیلی، آموزش‌های مربوط به توانمندسازی معلمان و آموزش‌های خانواده بر اساس وضعیت استان‌ها از نظر شیوع بیماری کرونا می‌تواند به صورت حضوری، غیر حضوری و یا ترکیبی باشد.
- ۶) در آموزش‌های جبرانی و تقویتی تابستان، رفع اشکال و تعمیق یادگیری، کلاس‌های آموزش تکمیلی باید تمرکز و تاکید بر روی اهداف و موضوعات کلیدی و مهم باشد.
- ۷) ادارات کل آموزش و پرورش و مناطق آموزشی به نحوی برنامه‌ریزی نمایند که ساماندهی نیروی انسانی حداکثر تا نیمه اول مرداد ماه سال ۱۴۰۰ به اتمام برسد.
- ۸) اجرای این بسته سیاستی در ادارات کل آموزش و پرورش می‌بایست با توجه به نیروی انسانی موجود در استان بوده به گونه‌ای که تعهدی برای بکارگیری نیروی انسانی جدید و ایجاد ساعات حق‌التدریس نشود.